

Tiina Raevara

”**Tieteen paljastamat** asiat ovat välillä ihan hirvittävän mahtavia ja mieltä kutkuttavia. Tietokirjailija pystyy paljastamaan suurelta yleisöltä salattua tietoa maailmasta. Tämä kuulostaa vähän esoteeriseltä, mutta tieteen yleistajuistaminen on todella innostavaa ja mahtavaa wow-elämysten tuottamista”, sanoo filosofian tohtori, tietokirjailija ja entinen tutkija Tiina Raevara.

Raevara sai Suomalaisen Tiedeakatemian Pro Scientia – Tieteen puolesta -palkinnon 2021. Palkinto myönnetään tieteen puolestapuhujalle eli henkilölle tai muulle taholle, joka on puheillaan, kirjoituksillaan tai muulla toiminnallaan merkittävästi edistänyt tieteen asemaa yhteiskunnassa.

Vuodesta 2017 jaetun palkinnon suuruus on 10.000 euroa, ja se jaetaan kahden vuoden välein.

”Koronapandemia osoitti jälleen, miksi tiede on tärkeää. Kyse on lopulta jopa elämästä ja kuolemasta, mutta myös kaikista niistä käytännön asioista, joita tuollaisen kriisin aikana tehdään. Tiede oli koko ajan

länä, kun virusta identifioitiin. Miten virus tarttuu, kuinka vaarallinen se on, miten sairastuneita pitäisi hoitaa, miten yhteiskunnan pitäisi ottaa tämä virusaalto vastaan, miten kehittää rokotteita... Tiede kulki askel askeleelta meidän kanssamme tätä kriisin hetkeä”, Raevara sanoo.

Hänen mielestään yksi tieteen uusista tehtävistä voisi liittyä epävarmuudessa elämiseen. Tutkijat ja tiedeviestijät voisivat paremmin valmistaa yhteiskuntaa ja ihmisiä elämään pitkässä epävarmuudessa.

”Tieteeltä halutaan varmoja vastauksia, ja se on sinänsä inhimillistä. Mutta harvoin tiede pystyy varmoja vastauksia tuottamaan varsinkaan kriiseissä, joissa tilanteet voivat muuttua yllättävästi. Pandemiassakin nähtiin pettymystä tieteeseen, esimerkiksi maskisuosituksiin ja rokotuksiin liittyvissä keskusteluissa. Avain on epävarmuudesta viestiminen ja ihmisten valmistaminen siihen, että tämä voi olla näin, mutta tilanne voi muuttua – me emme tiedä, ja juuri nyt pitää vain jatkaa elämistä”, Raevara sanoo.

”Epävarmuudes-
takin pitää voida
viestiä”

Kun yhdestä kriisistä on menty seuraavaan, nopeasti kehittyvä informaatiovyöry vaatii uudenlaista suhtautumista.

”Tiedon yhteiskunnassa ei voi olla pelkkä vapaamatkustaja. Ei voi vain etsiä varmaa tietoa ympäriltään, vaan jotenkin pitäisi oppia tulemaan toimeen sen epävarmuuden kanssa ja huomioimaan, että tilanteille on monia mahdollisia päätepisteitä. Ei pitäisi antaa itsensä vajota sellaiseen, että luottaa hirtittävästi yhteen tiedonmuruseen ja kun se osoittautuukin vääräksi, kokee kauhean pettymyksen kaikkeen tietoon ja kaikkiin tiedontuottajiin.”

Pandemia toi näkyviin sen, että tieteellisen tiedon perusteella ei voi niin vain päätellä, mitä pitäisi tehdä.

”Tietoa on, mutta eri asia on se, mitä sen tiedon perusteella pitäisi tehdä – ja se on arvovalintakysymys. Vaikutukset näkyvät ehkä vasta vuosien päästä. On nähty, että voidaan ehkäistä hirtittävä määrä kuolemia, mutta sitten eristetään vanhukset ja nuoriso syrjäytyy.”

Luotettavan tiedon ongelma on valtava tässä informaatiotulvassa. Onko tulevaisuus lohduton?

”Välillä on vähän pessimistinen olo. Pitäisi pikemminkin oppia jotenkin karsimaan sitä tietoa kuin vain hankkimaan sitä lisää. Tietokirjailijana ajattelen, että tämä aika tarvitsee nimenomaan sitä, että joku tekee sen seulonnan ja asettaa asioita kontekstiin ja näyttää ehkä ihan uudenlaisia

näköaloja johonkin aiheeseen”, Raevaara sanoo.

Sekavien sotauutisten keskellä ihminen joutuu oppimaan tapoja löytää vääristymät myös omasta ajattelustaan.

”Olen alkanut epäillä itseäni uutisten kuluttajana. Kun suomalaiset vakiintuneet mediat kertovat, että ukrainalaiset ampui-
vat alas jotain jossain, uskon, että se on täysin totta. Mutta välillä mietin, että kun tässä ollaan niin toiveikkaita Ukrainan puolesta, se voi tuottaa vähän vinoutunutta journalismia. Ja huomaanko minä uutisten lukijana vahvistusharhan vallassa vain

omalta kannaltani hyvät uutiset, mikä taas tuottaa minulle todellista valoisamman näkymän kokonaisuudesta”, Raevaara poh-
tii.

Tietokirjailijan mieli lepää metsässä, koirien kanssa kävelyllä tai muuten luon-
nossa. Toinen ehdoton työnteon vastapaino on ”rankka ja järjetön” urheilu, tällä hetkellä crossfit.

”Kun tuntuu että päässä veloo kesken-
eräisiä työjuttuja, on tosi hyvää vastapainoa tunnin verran päivässä ajatella vain sitä, sel-
viääkö hengissä vielä yhden toiston ja vielä yhden henkäyksen”, Raevaara sanoo.

Kuva: Jussi Helttunen